

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) แบบพรรณนา (Descriptive Research) ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง (Cross-sectional Study) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมาย (Target Population) คือ ผู้ติดเชื้อ HIV ที่ได้รับการบำบัดรักษาในแผนกงานสุขภาพจิต ณ โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ 17

ประชากรตัวอย่าง (Population Sample) คือ ผู้ติดเชื้อ HIV ที่ได้รับการบำบัดรักษาในแผนกงานสุขภาพจิต ณ โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ 17

โดยมีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ดังนี้

1. ผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยโดยแพทย์ ด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งว่าติดเชื้อ HIV
2. เป็นผู้มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป
3. สามารถเข้าใจภาษาไทยและยินดีให้ความร่วมมือในการศึกษา
4. ผู้ที่เป็นผู้ป่วยนอกเท่านั้น (OPD case)

ตัวอย่าง (Sample) คือ ผู้ติดเชื้อ HIV ที่ได้รับการบำบัดรักษาในแผนกงานสุขภาพจิต ณ โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ 17 ซึ่งมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

การคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง [68] (Sample Size) สูตรที่ใช้คำนวณขนาดตัวอย่างคือ Yamane

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง, N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนของข้อมูลที่เกิดขึ้นจากตัวอย่างประชากร เท่าที่จะยอมรับได้

$$e^2 = (0.05)^2$$

จากจำนวนผู้ติดเชื้อ HIV ที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ = 233 คน แทนค่า

$$n = \frac{233}{1 + 233(0.05)^2}$$

$$\text{ขนาดตัวอย่าง} = 147.23$$

เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูลจึงเพิ่มขนาดอีก 10% เป็น $147 + (10\% \times 233)$
 = 170 คน

การสุ่มตัวอย่าง (Sampling)

ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 22 ข้อ สำหรับผู้ตอบ
 ตอบคำถามด้วยตัวเอง

ส่วนที่ 2 แบบทดสอบสุขภาพจิต SCL-90 ซึ่งละเอียด ชูประยูร [15] ได้แปลมาจาก
 Leonard R Derogatis & Ronal S Lipman เป็นแบบสอบถามที่ให้ผู้ป่วยตอบด้วยตนเอง มีจำนวน
 90 ข้อ ประกอบด้วยกลุ่มอาการที่บ่งชี้ถึงลักษณะปัญหาสุขภาพจิต 9 ด้าน ดังนี้คือ

1. ความรู้สึกผิดปกติของร่างกาย (Somatization) มีจำนวน 12 ข้อ คือ ข้อ 1, 4, 12, 27, 40, 42, 48, 49, 52, 53, 56, 58
2. การย้ำคิดย้ำทำ (Obsessive-Compulsive) มีจำนวน 10 ข้อ คือ ข้อ 3, 9, 10, 28, 38, 45, 46, 51, 55, 65
3. ความรู้สึกบกพร่องในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น (Interpersonal Sensitivity) มีจำนวน 9 ข้อ คือ ข้อ 6, 21, 34, 36, 37, 41, 61, 69, 73
4. ซึมเศร้า (Depression) มีจำนวน 13 ข้อ คือ ข้อ 5, 14, 15, 20, 22, 26, 29, 30, 31, 32, 54, 71, 79
5. วิดกกังวล (Anxiety) มีจำนวน 10 ข้อ คือ ข้อ 2, 17, 23, 33, 39, 57, 72, 78, 80, 86
6. ความรู้สึกไม่เป็นมิตร (Hostility) มีจำนวน 6 ข้อ คือ ข้อ 11, 24, 63, 67, 74, 81
7. ความกลัวโดยไม่มีเหตุผล (Phobic Anxiety) มีจำนวน 7 ข้อ คือ ข้อ 13, 25, 47, 50, 70, 75, 82
8. ความรู้สึกหวาดระแวง (Paranoid Ideation) มีจำนวน 6 ข้อ คือ ข้อ 8, 18, 43, 68, 76, 83
9. พฤติกรรมบ่งชี้อาการวิกลจริต (Psychoticism) มีจำนวน 10 ข้อ คือ ข้อ 7, 16, 36, 62, 77, 84, 85, 87, 88, 90

วิธีการตอบแบบทดสอบ SCL.90 กำหนดให้บุคคลประเมินความรู้สึกของตนเอง ว่ามีความรู้สึกมากน้อยเพียงใดกับลักษณะอาการในแต่ละข้อ ซึ่งลักษณะคำตอบจะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยใช้เทคนิคการวัดความคิดเห็นแบบ Likert Scale และมีการประมาณค่าของคำตอบ (Rating Scale) เป็น 5 ระดับ ที่แสดงว่าปัญหานั้นรบกวนผู้ตอบแบบสอบถามปริมาณมากเพียงใดในรอบ 1 เดือน โดยให้ความหมายและเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

คะแนน 0 ไม่มีเลย	หมายถึง ท่านไม่มีความทุกข์หรือปัญหานั้นเลย
คะแนน 1 น้อย	หมายถึง ท่านมีความทุกข์เกี่ยวกับอาการนั้นอยู่บ้าง แต่ไม่ สม่ำเสมอ และเป็นจำนวนน้อย
คะแนน 2 ปานกลาง	หมายถึง ท่านมีความทุกข์เกี่ยวกับอาการนั้นสม่ำเสมอ และเป็น จำนวนพอประมาณ ไม่รุนแรงนัก
คะแนน 3 มาก	หมายถึง ท่านมีความทุกข์เกี่ยวกับอาการนั้นสม่ำเสมอ และเป็น จำนวนมาก
คะแนน 4 มากที่สุด	หมายถึง ท่านมีความทุกข์เกี่ยวกับอาการนั้นมาก มีความถี่ และรุนแรง

โดยลักษณะภาวะสุขภาพจิตทั้ง 9 ด้าน จะมีคะแนนจากต่ำสุดถึงสูงสุดตามลำดับดังนี้

ความรู้สึกผิดปกติของร่างกาย	มีจำนวน 12 ข้อ คะแนนเท่ากับ (0 - 48) คะแนน
การย้ำคิดย้ำทำ	มีจำนวน 10 ข้อ คะแนนเท่ากับ (0 - 40) คะแนน
ความรู้สึกบกพร่องในการติดต่อกับผู้อื่น	มีจำนวน 9 ข้อ คะแนนเท่ากับ (0 - 36) คะแนน
ซีมเศร้า	มีจำนวน 13 ข้อ คะแนนเท่ากับ (0 - 52) คะแนน
วิตกกังวล	มีจำนวน 10 ข้อ คะแนนเท่ากับ (0 - 40) คะแนน
ความรู้สึกไม่เป็นมิตร	มีจำนวน 6 ข้อ คะแนนเท่ากับ (0 - 24) คะแนน
ความกลัวโดยไม่มีเหตุผล	มีจำนวน 7 ข้อ คะแนนเท่ากับ (0 - 28) คะแนน
ความรู้สึกหวาดระแวง	มีจำนวน 6 ข้อ คะแนนเท่ากับ (0 - 24) คะแนน
พฤติกรรมบ่งชี้อาการวิกลจริต	มีจำนวน 10 ข้อ คะแนนเท่ากับ (0 - 40) คะแนน

เกณฑ์การแปลผล

นำคะแนนของลักษณะภาวะสุขภาพจิตในแต่ละด้าน เทียบกับเกณฑ์มาตรฐานของบุคคลทั่วไป หากด้านใดสูงกว่าเกณฑ์ปกติ ถือว่ามีสุขภาพจิตผิดปกติ ในด้านนั้น โดยการให้คะแนนเฉลี่ยในแต่ละด้าน ได้จากการนำคะแนนรวมของแต่ละด้านหารด้วยจำนวนข้อคำถามในด้านนั้น ซึ่งเกณฑ์ปกติคณะผู้วิจัยโรงพยาบาลสมเด็จพระยาได้ศึกษา และจัดทำไว้มีดังนี้

ปัญหาสุขภาพจิต	เกณฑ์ปกติ
1. ความรู้สึกผิดปกติของร่างกาย	0.10 – 1.30
2. การย้าคิดย้าทำ	0.61 – 1.81
3. ความรู้สึกบกพร่องในการติดต่อกับผู้อื่น	0.08 – 1.79
4. ซึมเศร้า	0.42 – 1.43
5. วิดกกังวล	0.14 – 1.91
6. ความรู้สึกไม่เป็นมิตร	0.14 – 1.39
7. ความกลัวโดยไม่มีเหตุผล	0.18 – 1.21
8. ความรู้สึกหวาดระแวง	0.28 – 1.71
9. พฤติกรรมบ่งชี้อาการวิกฤตจิต	0.03 – 1.28

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบทดสอบ SCL-90 นี้ ได้รับการหาเกณฑ์มาตรฐาน หาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และ ความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้วิจัยหลายท่าน และมีการนำไปใช้อย่างกว้างขวาง และได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.92 [69]

หมายเหตุ การแปลผลด้านความรู้สึกผิดปกติของร่างกาย อาจน่าเชื่อถือได้น้อย เพราะผู้ติดเชื้อ HIV ย่อมมีปัญหาด้านนี้อยู่แล้ว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ผู้วิจัยจะเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง โดยมีการดำเนินงานดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากภาควิชาจิตเวชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อเสนอเรื่องขออนุมัติ ในการเข้าเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำหนังสือเข้าพบผู้อำนวยการโรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ 17 จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การทำวิจัย และขออนุญาตดำเนินการเก็บข้อมูล

3. ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ติดเชื้อ HIV ที่รับการบำบัดรักษาในแผนกงานสุขภาพจิต ณ โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ 17 โดยผู้วิจัยไปเก็บข้อมูลด้วยตนเองทุกวัน

3.1 เข้าพบรองผู้อำนวยการฝ่ายการแพทย์ กลุ่มภารกิจด้านบริการ ปฐมภูมิ / ทติยภูมิ และหัวหน้างานสุขภาพจิต เพื่อขออนุญาต ขอความร่วมมือ พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 รวบรวมรายชื่อของผู้ป่วยที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้โดยดูจากแฟ้มประวัติและแบบบันทึกสถิติของงานสุขภาพจิต และบันทึกรหัสของผู้ป่วย เพื่อที่จะใช้ในการเก็บข้อมูลของแต่ละบุคคล

3.3 ผู้วิจัยเข้าพบ และแนะนำตัวกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งปิดข้อมูลเป็นความลับ โดยให้ผู้ป่วยตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง ในกรณีที่ผู้ป่วยไม่สามารถตอบแบบสอบถามได้ด้วยตนเอง ผู้วิจัยจะเป็นคนกรอกข้อมูลตามที่ผู้ป่วยให้คำตอบ

3.4 ทำการเก็บข้อมูล ในวันที่แพทย์นัดตรวจกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นวันและเวลาราชการ โดยเก็บข้อมูลในช่วงที่ผู้ป่วยรอแพทย์ตรวจ โดยทำการอธิบายถึงขั้นตอนในการตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 22 ข้อและ แบบทดสอบสุขภาพจิต SCL.90 จำนวน 90 ข้อ ใช้เวลาตอบประมาณ 45 นาที

3.5 รวบรวมแบบสอบถามหลังจากผู้ตอบแบบสอบถามทำแบบสอบถามเสร็จ เก็บรวบรวมแบบสอบถามจนครบตามจำนวน และทำการตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลของคำตอบจากแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ หากข้อมูลของตัวอย่างบางตัวอย่างไม่ครบถ้วน หรือไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจะทำการแบบสอบถามเพิ่มเติมจนได้ข้อมูลที่ครบถ้วน

4. นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่งก่อนนำไป วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ดังต่อไปนี้

1. ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา คือ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการบรรยายลักษณะประชากร
2. ใช้สถิติเชิงอนุมาน คือ One-Way ANOVA, t-test, Pearson Correlation Coefficiency
  - ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้
    1. สถิติเชิงพรรณนา
      - 1.1 วิเคราะห์ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา ศาสนา อาชีพ รายได้ ความเพียงพอของรายได้ ด้วยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ
      - 1.2 วิเคราะห์ ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ผู้ดูแลขณะเจ็บป่วย การรับทราบของครอบครัว การยอมรับของครอบครัว ด้วยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

1.3 วิเคราะห์ ปัจจัยด้านการเจ็บป่วย ได้แก่ ระยะเวลาที่ทราบผลเลือด โรคประจำตัว การมาติดตามการรักษา การได้รับยาต้านไวรัส HIV ค่า CD 4 (cell/ml) ด้วยการ แจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

1.4 วิเคราะห์สุขภาพจิต (Mental Health) ของผู้ติดเชื้อ HIV โดยรวมทั้ง 9 ด้านด้วยการ แจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

2. สถิติเชิงอนุมาน เพื่อวิเคราะห์หาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตของผู้ติดเชื้อ HIV